

Aantekeningen uit de nalatenschap van

drs. J.F. van Os

31-12-1925 – 10-04-2021

© 2021 De erven van drs. J.F.van Os
gelicenseerd onder de
Creative-Commons CC BY-NC 4.0 licentie
<https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/deed.nl>

U kunt

- het werk delen — kopiëren, verspreiden en doorgeven via elk medium of bestandsformaat
- het werk bewerken — herschikken, veranderen en afgeleide werken maken

onder de volgende voorwaarden:

- Naamsvermelding — De gebruiker dient de maker van het werk te vermelden, een verwijzing naar de licentie te plaatsen en aan te geven of het werk veranderd is. U mag dat op redelijke wijze doen, maar niet zodanig dat de indruk gewekt wordt dat de licentiegever instemt met uw werk of uw gebruik van het werk.
- Niet-commercieel — U mag het werk niet gebruiken voor commerciële doeleinden.
- Geen aanvullende restricties — U mag geen juridische voorwaarden of technologische voorzieningen toepassen die anderen er juridisch in beperken om iets te doen wat de licentie toestaat.

Correspondentieadres: Adriaan van Os, email adriaan@adriaan.biz

A.J.van der Aa, Aardrijkskundig Woordenboek der Nederlanden, 13 delen Gorinchem (Jacobus Noorduyn), 1839-1851.

Heruitgave (zonder enig commentaar) z.d. Zaltbommel.

v.d.Aa I p 17 (Er is eerst een inleiding. Daarna begint het alfabetische gedeelte, opnieuw met paginering vanaf 1):

Aalten en Bredevoort, 2 Herv. en 2 RK kerken.

Aalten, "Kerk der Herv., welke van tufsteen gebouwd is, en met een zeer fraai, voor weinige jaren bijna geheel vernieuwd orgel prijkt, is te klein voor de gem., die, behalve uit de inwoners van het dorp ook uit die van de daaronder behorende buurtschappen ... "

Kerk der RK. alleen terloops genoemd.

Almen verwerkt

v.d.Aa II p 715 Bredevoort.

Herv. "Kerk van toren en orgel voorzien".

RK, "De kerk die toren noch orgel heeft, en aan den H.Georgius toegewijd is, is in het jaar 1789 gebouwd."

v.d.Aa III Doesburg

275/276. Grote kerk (St.Martinus). 1483 brand, 1548 idem, orgel verteerd. 1717 stortte dak in en niet lang daarna brand in de toren **Gasthuiskerk**.

RK. Vrij groot en nieuw gebouw St.Martinus gewijd. Van toren en orgel voorzien.

v.d.Aa III Doetinchem

386/87. Herv. kerk. Slechts één kerk, de Grootkerk geheten, vroeger St.Catherina gewijd. "De kerk is van eenvoudig sierlijk orgel voorzien, dat een zeer goeden klank heeft. Nopens dit orgel leest men, dat het in 1610 gemaakt werd, of dit maken het eerste stichten of wel slechts eene herstelling geweest zij, wordt niet gemeld. Waarschijnlijk echter is het orgel in den brand van 1527 vernield. Men zal het dus hersteld en gebruikt hebben tot in het jaar 1598, als wanneer het in de algemeene ellende ins gelijks zal zijn verwoest geworden, terwijl het maken van een nieuw tot in 1610 zal hebben aangeloopt. Te meer is dit geloofbaar, omdat men vóór het jaar 1611 van geen organist vindt gewag gemaakt."

388. Kapel van het Gasthuis diende voor weekbeurten en maandelijks biduren. In 1765 aan de Ev.Lutherse Gemeente afgestaan.

Doopsgezinden: Geen kerk.

R.K. behoren tot de gemeente Doetinchem-Wijnbergen, welke 2 kerken heeft die beide buiten de stad staan en dus elders vermeld worden.

v.d.Aa IV.

92/93 Eibergen.

Herv. De kerk vóór de Reformatie aan gewijd aan H.Mattheus 1820 en 1821 vernieuwd. Aardig orgeltje, waarop te lezen staat: *Na Verwoesting van 2 orgels is dit in deze gemeente gecollecteerd en gezet A° 1708.*

RK. Aan H.Mattheus toegewijd, in 1828 geheel vernieuwd.

v.d.Aa IV.

891: Groenlo. 300 Hervormden met de buurtschappen 400. 1800 RK, 100 Isr.

892/93: Hervormde Kerk. 12/2 1836 spits toren door bliksem getroffen, zodat de toren geheel afbrandde en kerk en orgel zwaar beschadigd werden. Men heeft aantekeningen gevonden, dat het orgel reeds vóór 300 jaren is aanwezig geweest. Het bestond uit een groot en een klein orgel. Het eerste moet zeer kostbaar zijn geweest, doch was geheel onbruikbaar geworden, toen men in het jaar 1833 het kleine orgel uit bijdragen van de gemeenten geheel vernieuwde. Nadat dit laatste door den brand van 1836 vernield was, is men erop bedacht geweest, om uit de stukken van het grote en het kleine orgel, een ander zamen te stellen, of uit de opbrengst daarvan een geheel nieuw te doen vervaardigen, waartoe vele fondsen zijn bijgedragen. Verder o.m. over de primitieve muurschildering van de vrouw die een vierling kreeg, allen (ook de vrouw) overleefden het niet.

893: Rooms Katholieken hadden vroeger een kerk buiten de stad. 1784 met behulp van de Hervormden (!) een kerk binnen de stad gebouwd. 1818 deze kerk, die van een kleine houten toren was voorzien en tevens met een orgel prijkte, bouwvallig geworden. 1836 geheel nieuwe H.Calixtus. Ook deze van toren en orgel voorzien.

v.d.Aa V. 520. Herwen - Aerdt en Pannerden. Vroeger drie kerken. Die te Herwen is 1765 afgebroken, "omdat de rivier hoe langer hoe meer in het d. Herwen inbrak en de geheele kom des dorps verzwoeg". Pannerden 1795 door de RK in gebruik genomen. Dus alleen Aerdt bleef over (*niets over orgel*)

v.d.Aa VII, 802. Megchelen. De Hervormden die hier wonen behoren tot de gemeente Gendringen en Megchelen. De RK welke men hier aantreft worden tot de Statie van Gendringen en Ulft gerekend. Verder nog iets over he landhuis Megchelen.

v.d.Aa VIII, 76. Netterden. Kerk H.Walburgis, sedert reformatie bezit Herv. 1799 aan RK teruggekeerd. "Oud hecht gebouw, dat enen spitsen toren heeft en van een orgel voorzien is.

v.d.Aa XI Vorden

864 Herv.K. Vóór de reformatie waarschijnlijk aan H.Antonius gewijd. 1832 vergroot, met kostbaar orgel voorzien, waartoe de aanzienlijke kosten door de geente zelve gedragen zijn.

865 De R.K. Kerk aan H.Antonius gewijd staat op St.Antoniuskamp in de buurschap Mossel en is in 1834 gebouwd. Zij heeft een kleinen torenen is van een orgel en één altaar voorzien.

v.d.Aa X, p 702. Steenderen. "Het tegenwoordige fraaije orgel was reeds in het jaar 1807 in de kerk geplaatst, zijnde bekostigd door de liefdegiften van de gemeente.

Warnsveld verwerkt

v.d.Aa XII 430. Wijnbergen RK kerk aan H.Martinus gewijd . Is goed gebouw met eenen kleinen toren en van een orgel voorzien.

v.d.Aa XIII p 93. Zeddam Oswaldus 1/1 1810 aan RK terug. Nieuw orgel, gerangschikt onder de voortreffelijkste van de prov. Gelderland.